

Zondag 29 oktober 2017 – Lutherzondag -
Gemeentezondag

Lezing : Lucas 19 : 1 – 10

Dit jaar wordt herdacht dat 500 jaar geleden de grote hervorming van de kerk begon, waaruit ook onze kerk is voortgekomen. En natuurlijk niemand viert een scheuring. Dat zou heel raar zijn. Maar we vinden het wel belangrijk ons van onze wortels bewust te zijn, juist wanneer we willen vernieuwen als kerk. Een kerkscheuring kun je niet vieren, het blijft immers tragisch en kan de bedoeling niet zijn dat het wereldwijde lichaam van Christus is gedeeld.

Maarten Luther werd in 1483 geboren in Eisleben in Duitsland. Zijn vader wilde dat hij jurist werd en hij ging rechten studeren. Maar daar kwam hij tot de overtuiging dat het beter was het klooster in te gaan, wat hij in 1505 inderdaad deed.

Hij studeerde in het klooster theologie nadat hij als monnik de gelofte afgelegd had en tot priester gewijd was. Daarna werd hij in Wittenberg tot doctor in de theologie benoemd.

In de loop van de jaren kreeg Luther een afkeer van bepaalde handelingen door de Rooms-Katholieke Kerk die tot doel hadden om geld in te zamelen voor de bouw van de Sint Pieterskerk in het Vaticaan in Rome. De gelovige burgers konden voor veel geld zogenaamde “aflaten” kopen. De kerk zei dat aan iemand die een

aflaat kocht zijn zonden zouden zijn vergeven. Als het geld in het kistje klinkt, het zieltje in de hemel springt. Maarten Luther werd daarover zo boos dat hij 95 stellingen opstelde en die volgens overlevering aan de deur van de slotkapel in Wittenberg timmerde.

Maar ook belangrijk was dat hij de 95 stellingen aan allerlei heel bekende en invloedrijke personen toestuurde. Al gauw bleek dat talrijke mensen het met Maarten Luther eens waren. Daarom werd de kerk heel erg kwaad op Maarten Luther want hij verstoorde de geldwerving. De kerk vond dat Maarten Luther in opstand kwam, alhoewel in de eerste tijd er zelfs bisschoppen waren die Luther's gelijk erkenden. En in eerste instantie was het ook niet Luthers bedoeling om een nieuwe kerk te stichten. Hij wilde een reformatie, een hervorming.

Door de grote beroering vanwege zijn 95 stellingen voelde Maarten Luther zich gedwongen de stellingen met verdere publicaties toe te lichten. Daarbij is het belangrijk om te realiseren weten dat juist in die tijd de boekdrukkunst opkwam. De grote beroering ontstaat ook omdat de – toen machtige – kerk in Rome een kerkelijk proces tegen Maarten aanspande.

Uiteindelijk spreekt de kerk de ban over Maarten Luther uit. Hij wordt vogelvrij en verdwijnt dan naar de Wartburg om rustiger tijden af te wachten. Daar gaat hij ook het nieuwe testament vertalen. Na een aantal jaren zal hij naar Wittenberg terugkeren en daar samen met zijn vrouw Katharina een gezin stichten.

En dat alles gebeurde 500 jaar geleden. Daarom staat in deze maanden, op deze zondag Maarten Luther in de belangstelling. En we horen tegenwoordig ook wel kritiek op hem: hij kon zeer driftig zijn en zijn houding ten opzichte van de Joden kunnen we minstens twijfelachtig noemen.

Maar wat zouden we nu nog van hem kunnen leren? Je zou kunnen zeggen: Maarten Luther durfde nieuwe wegen in te slaan. Net als Abraham liet hij oude tradities en beelden achter zich en werd tot zegen voor velen. Abraham stond voor de keus om in Haran te blijven of Gods stem te volgen.

Zo stond ook Luther voor de keus om te blijven waar hij was of de weg te gaan die God hem wees. “Hier sta ik. Ik kan niet anders.” De kracht van de Reformatie is het ambt van alle gelovigen. Niemand anders kan voor jou geloven. Zingen, bidden en bijbel lezen doe je zelf met je eigen mond, je eigen ogen en je eigen hart.

Door het geloof alleen word je gerechtvaardigd en ben je geloofwaardig. Jij staat zelf voor God en jij bent zelf verantwoordelijk voor je eigen geloof dat je van God hebt gekregen. Gratis, zomaar voor niets. In 1517 stimuleerde de kerk de mensen om hun zonden met geld af te kopen.

Als je maar betaalde was de vergeving direct geregeld, soms zelfs nog vóór de zonde was begaan. Tegen zulke misstanden, waarbij de kerk in de greep van het geld gekomen was, protesteerde Luther. Niet het geld regeert, maar Christus. Niet geld is het belangrijkste, maar Gods

Woord, geloof en genade. Genade is niet te koop, maar vraagt om berouw en bekering.

Abraham was niet heilig, Zacheüs ook niet, hij verrijkte zichzelf, en Luther zeker ook niet. Mensen van wie je het niet verwacht, kunnen bitter tegenvallen. Dat geldt als het om woorden en daden gaat, om vastgeroeste vooroordelen, en zeker als het om geld gaat.

De blijde boodschap is: bij God krijg je altijd de kans je leven in goede banen te leiden te krijgen en weg te trekken uit je oude leven.

Boze tongen (omstanders) beweren dat Zacheüs niet deugt, maar zijn ze zelf zoveel beter? Zacheüs is ook een zoon van Abraham, zegt Jezus. Net zo min als Zacheüs worden wij op onze fouten vastgepind. We mogen een nieuwe start maken, door Gods genade.

Als je dat eenmaal hebt ervaren, ga je je leven anders leiden. Goedmaken wat je verkeerd deed en herstellen wat fout ging. De genade is er eerst. Jezus roept Zacheüs eerst uit de boom, pas daarna gaat Zacheüs veranderen. Wie Gods vergeving heeft ervaren, wordt een ander mens. En dat werkt door in alle verhoudingen en in alle keuzen die je maakt, in alle dingen die je doet of laat, aanneemt of afwijst.

Een mens kan veranderen, zoals Maarten Luther kon veranderen. Hij worstelde in zijn jonge jaren constant met de vraag 'hoe krijg ik een genadig God?'

Maar God was hem al vóór met zijn genade, hij hoefde die alleen maar aan te nemen. Toen Luther dat eenmaal begreep, kreeg hij een enorme kracht en energie. Hij ervoer een nieuwe vrijheid, de vrijheid van een

christenmens, waardoor hij zijn geloof anders kon beleven dan daarvoor. Niet alleen in zijn eigen leven, maar ook in de kerk die hij liefhad en die hem nodig had. Zo was er kracht en moed tot reformatie. Terug naar de bron van het geloof.

De navolgers van Luther zijn protestanten. Dat betekent niet dat ze alleen maar goed zijn in protesteren. Het betekent wel dat we steeds opnieuw bereid zullen/moeten zijn om het telkens weer anders en beter te doen, in ons eigen leven en overal waar onze inzet gevraagd wordt.

Maar het begin zal ook voor ons altijd bij die woorden van Paulus mogen zijn: De rechtvaardige zal leven door geloof. Een gelovige mag leven uit genade. Genade: een woord dat we in onze tijd niet meer zoveel gebruiken. Omdat er aan het begrip 'genade' voor velen iets zwaarmoedigs en onplezierigs is gaan kleven, wat, en dat is heel jammer en het doet het begrip 'genade' géén recht.

Genade, ja, wat is genade? Misschien is genade zo iets als: 'Opgelucht ademhalen, er valt een last van je af, je ziet de zon weer schijnen op een miezerige dag'. Genade is alsof God naar je glimlacht, een lach door je tranen heen. In oorsprong heeft genade dus helemaal ... niet iets zwaars, geen strenge God, maar heeft het juist te maken met vreugde, met blijdschap met onvoorwaardelijke liefde. Genade als een soort innerlijk weten - dat leven niet koste wat kost bepaald wordt door onze eigen prestatiedrang en drift naar succes. Nee, je ontvangt het leven, je ontvangt genade in alle eenvoud. Want genade weet van 'staan met lege handen'. Genade weet van

vergeving en opnieuw mogen beginnen. Genade weet van: je bent geliefd, hoe dan ook en waar dan ook.

Het fundament van onze eigenwaarde vinden we zo in de onvoorwaardelijke liefde (genade) van God en andere mensen, liefde die we niet kunnen verdienen of kopen, maar die we alleen kunnen ontvangen als een groot geschenk.

Vaak moeten we veel van ons zelf. En natuurlijk, we doen dat vanuit de beste bedoelingen. Ik weet het: het blijft lastig, ontvangen. Maar ook en misschien daarom wel krijgen we in de kerk iedere zondag weer te horen: de genade van God.

Dat leerde Luther ons geloven:

Gods genade is een groots geschenk, dat die niets kost en alles geeft.

‘Genade, het is alsof God naar je glimlacht, een lach door je tranen heen’.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk

ds. Hillegonda Ploeger